

Zoetermeer, 1 april 2022

Beste raadsleden,

Zoetermeer is een prachtige stad – een plek die zich steeds opnieuw heeft uitgevonden. Waar ooit boeren zich vestigden op de drooggemaakte polders, is een stad verrezen waar veel jonge gezinnen in de jaren zeventig en tachtig een plek vonden om prettig te wonen en hun kinderen te laten opgroeien. Na Seghwaert, De Leyens, Meerzicht en Palenstein, volgden Noordhove, Rokkeveen en Oosterheem. Van dorp naar groeigemeente naar grote stad.

Anno 2022 staat Zoetermeer voor nieuwe uitdagingen. Hoe garanderen we goede zorg als mensen ouder worden? Hoe behouden we jongeren voor de stad? Wat hebben zij nodig? Wat kan Zoetermeer hen bieden? Waar bouwen we betaalbare woningen nu de stad tegen zijn grenzen aanloopt? Prettig wonen is meer dan een dak boven je hoofd. Werk, onderwijs, cultuur, sport – doet iedereen nog mee? Veiligheid, leefbaarheid, bedrijvigheid – het zijn grootstedelijke thema's waar Zoetermeer niet meer omheen kan. Als derde grote stad in de provincie Zuid-Holland ligt er ook een zware verantwoordelijkheid om bij te dragen aan mondiale vraagstukken – aan een schoner klimaat voor nu en in de toekomst, en aan de opvang van vluchtelingen die door oorlogen elders van huis en haard zijn verdreven. En dat alles binnen een context waarin de beperkte financiën van de stad ook moeilijke keuzes vragen.

De afgelopen week heb ik met alle politieke partijen gesprekken gevoerd. Alle partijen onderkennen de grote uitdagingen waar de stad voor staat. En alle partijen hebben aangegeven bereid te zijn moeilijke keuzes daarbij niet uit de weg te gaan. Ik ben positief gestemd over het grote verantwoordelijkheidsbesef dat zij tijdens de gesprekken toonden.

De opgave om tot een nieuwe coalitie te komen is echter geen eenvoudige. De uitslag van de verkiezingen laat een aantal verschuivingen zien. De vijf partijen in de huidige coalitie (VVD, LHN, D66, GL en CDA) zagen hun electorale basis slinken – de één overigens beduidend meer dan de ander. Ook de PVV, SP en CU-SGP leverden aandeel in, zij het beperkt en zonder consequenties voor hun zetelaantal. Daartegenover staat een forse winst van de lokale partijen PDvZ, Zó! Zoetermeer en Zoetermeer Vooruit. Ook de PvdA won licht, wat zich vertaalde in een extra zetel. FvD maakt zijn entree in de Zoetermeerse raad met één zetel.

Het is een uitslag die van alle partijen – winnaars en verliezers – bescheidenheid vraagt. Het politieke landschap is sterk genivelleerd. Er zijn dertien partijen, waarvan de meeste met slechts twee of drie zetels. De grootste partij is met vijf zetels nog nooit zo klein geweest. En om tot een minimale meerderheid te komen, zijn ten minste vijf partijen nodig.

Het is moeilijk om te duiden welke boodschap in de uitslag ligt verscholen. Er bestaat niet zoiets als een collectief van kiezers die in gezamenlijkheid een signaal afgeven. Inwoners brengen hun stem uit op één partij. Ieder stem is er één. De uitslag is niet meer of minder dan de optelsom van de voorkeuren van alle Zoetermeesters die naar de stembus gingen. Het democratische proces laat veel vragen onbeantwoord. We weten niet waarom kiezers de keuze hebben gemaakt die ze hebben gemaakt. Laat staan waarom veel inwoners überhaupt niet naar de stembus zijn gegaan.

In mijn gesprekken met de dertien partijen, gaven alle partijen aan dat het voor de hand ligt dat de twee grootste partijen (VVD en LHN) samen met de getalsmatig grootste winnaar van de verkiezingen (PDvZ) het voortouw nemen in een nieuw te vormen coalitie. De drie partijen spraken onderling de wens uit te streven naar een uiteindelijke coalitie die recht doet aan de verschuivingen bij de verkiezingen, die onderling inhoudelijke bruggen slaat en die een goede mix vormt tussen ervarenheid en nieuw elan.

In die zoektocht is met verschillende partijen gesproken. Ondanks de bereidheid om verantwoordelijkheid te willen nemen, werden daarbij wel vaak harde voorwaarden gesteld. Zo wilde D66 alleen deelnemen aan een coalitie als ook de PvdA of GL, dan wel beide daar ook deel van zouden uitmaken. De PvdA en GL hielden elkaar vast en wilden alleen gezamenlijk deelnemen aan een coalitie. Dat beperkte het aantal mogelijkheden in de zoektocht sterk.

Uiteindelijk hebben VVD, LHN, PDvZ, Zó! Zoetermeer, CDA en CU-SGP elkaar gevonden in een gezamenlijk streven te bouwen aan een sterk en stabiel stadsbestuur voor de komende vier jaar. Mijn advies is dat deze partijen nu aan de tafel gaan om samen de onderhandelingen te starten voor een nieuw coalitieakkoord. Ik ben ervan overtuigd dat zij samen in staat zijn om hun politieke verschillen te overbruggen en te doen voor de stad wat nodig is. Het levert een stadsbestuur op dat met de drie grootste lokale partijen recht doet aan de uitslag van de verkiezingen. Tegelijkertijd brengen VVD, LHN en CDA veel bestuurservaring mee. Zó! Zoetermeer en de CU-SGP (in hun huidige vorm) hebben weliswaar nog niet eerder deelgenomen aan het Zoetermeerse stadsbestuur, maar worden alom gewaardeerd voor de constructief-kritische bijdrage die zij hebben geleverd vanuit de Zoetermeerse raad. Gezamenlijk zijn deze zes partijen in mijn ogen in staat om te komen tot een sterk en stabiel stadsbestuur.

Het maken van keuzes voor de stad vindt niet plaats in een vacuüm. Beleid is geen papier. Het raakt de inwoners van Zoetermeer. Het zou daarom goed zijn om het ook meer samen met inwoners vorm te geven. De behoefte aan meer inspraak en samenspraak rond ingrijpende plannen werd breed onderschreven in de gesprekken die ik heb gevoerd. Hier ligt een belangrijke taak voor een nieuw stadsbestuur. De lage opkomst bij de lokale verkiezingen valt in dat licht te betreuren. In onze democratie krijgen politici bij verkiezingen hun mandaat. Het zijn volksvertegenwoordigers. Als de helft van de kiesgerechtigden geen gebruik maakt van zijn of haar recht, ondergraaft dat onze democratie. Het is te makkelijk om te zeggen 'wie zwijgt, stemt toe'.

Een democratiseringsagenda, waarvoor de PvdA-lijsttrekker pleitte bij het duidingsdebat van afgelopen week, biedt wellicht een mooie kapstok om te komen tot een gedegen analyse én een stappenplan om de politiek nieuw leven in te blazen. Kijk daarbij vooral ook naar de kansen die er liggen om de participatie van inwoners te vergroten bij de planvorming tussen verkiezingen door. Een veerkrachtige democratie vraagt meer dan het vierjaarlijkse rode potlood of een voor-tegen bij een referendum.

Er ligt hier een grote verantwoordelijkheid voor alle partijen in de Zoetermeerse politiek – voor wethouders en raadsleden, voor coalitie en oppositie. Ingrijpende plannen maak je samen met de stad. En als politiek met elkaar. De respectvolle omgangsvormen in de Zoetermeerse raad en de constructieve insteek van partijen vormen daarvoor een stevig fundament. Het wordt in Zoetermeer haast als vanzelfsprekend ervaren. Maar dat is het niet. Het is iets om trots op te zijn. Koester het. Blijf er met elkaar steeds actief aan werken. Spreek elkaar erop aan. Van een nieuw stadsbestuur

mag worden verwacht dat het de hand reikt – naar de inwoners in de stad en naar de partijen in de oppositie. Andersom moet zo'n uitgestoken hand vervolgens niet worden afgeslagen. Het vraagt iets van iedereen. Brede meerderheden en coalities vergroten het draagvlak voor de stappen die nodig zijn.

Het helpt om de agenda voor de komende jaren niet vast te leggen in een dichtgetimmerd coalitieakkoord. Natuurlijk is het nodig om tussen partijen in de nieuwe coalitie een aantal heldere en concrete afspraken te maken op onderwerpen die voor de deelnemende partijen gevoelig liggen. Maar op veel onderwerpen kan worden volstaan met hoofdlijnen en uitgangspunten, in plaats van gestolde programma's en uitgedokterde maatregelen. Dat nodigt ook uit om de komende vier jaar met de bredere raad het gesprek aan te gaan over de grote uitdagingen waar Zoetermeer voor staat. De breed onderschreven visie Zoetermeer 2040 biedt daarvoor een uitstekende basis.

Ik ben gaarne bereid mijn advies in een raadsvergadering nader toe te lichten indien daar behoefte aan is. Formeren betekent keuzes maken. En keuzes maken betekent teleurstellen. Ik realiseer me dat maar al te goed. Winst bij de verkiezingen geeft geen recht op een plek in het college. Net zo min als verlies partijen uitsluit. Het gaat uiteindelijk om partijen die elkaar op inhoud en voorkeuren vinden in een gezamenlijke missie. Daarbij is gezocht naar inhoudelijke samenhang en balans. Ik ben ervan overtuigd dat die in de combinatie VVD, LHN, PDvZ, Zó! Zoetermeer, CDA en CU-SGP kunnen worden gevonden. Net zo goed als dat ik ervan ben overtuigd dat er vervolgens ook een goede samenwerking tussen coalitie en oppositie mogelijk moet zijn. Constructieve politiek is overigens meer dan een overtuiging of wens – het is een plicht aan alle inwoners van Zoetermeer.

Sander Dekker